

volgden de dagen elkander op en de eenige afwisseling bestond daarin, dat de meest gevorderde leerlingen eens mee mochten figureeren in het Marinsky-Theater, of dat zij onder toezicht naar den schouwburg gingen om een of andere ster te zien. Een enkele maal kwam ook de keizer zelf wel eens en werd er een klein ballet opgevoerd, waarbij dan de jongens, die in een anderen vleugel van het gebouw huisden, mededanstten.

Naast de geprononceerde Fransche opvatting van Petipas, die vóór alles van een danseres gratie, elegantie en vrouwelijkheid eischte, werd echter ook de Italiaansche bestudeerd, waarbij meer waarde nog aan de techniek, gehecht werd. En daar Pavlova van meening is, dat om een vak goed te verstaan en er iets in te presteeren men de techniek in zijn vollen omvang meester moet zijn, ging zij later naar Milaan, om zich in het land zelf in de Italiaansche balletkunst verder te bekwamen.

Het instrument toch van de danseres is haar lichaam en zij moet dit instrument zoo volkomen kunnen beheerschen, dat het in staat is alles uit te drukken en weer te geven wat men wil; dit gold vroeger als een eisch; maar is tegenwoordig niet minder van belang, wil men iets bereiken. Het lichaam moet in al zijn onderdeelen op de kleinste gedachte kunnen reageeren, men moet er zich op kunnen verlaten, het moet de danstaal door en door verstaan, zoodat, zegt Pavlova: „wij er zelfs in den droom of slaap zeker van zouden kunnen zijn.”

En wie d a t kan, die weet ook wat een moeite het kost, en dat men geen oogenblik de oefening, ja de dressuur moet staken. Stuk voor stuk moet men alle onderdeelen van de menschelijke machine tot het uiterste in staat maken. Juist dit meesterschap over het lichaam is bijna alleen in de balletschool te verkrijgen, en nog dagelijks, al zijn de dansen herhaaldelijk geoefend en opgevoerd, repeteert haar corps-de-ballet iederen ochtend, en niet alleen voor het ensemble, maar als technische training.

Het is als met de vingeroefeningen van een groot musikus; maar evenmin als bij dezen moet bij de danskunstenaars iets te bespeuren zijn van de schematische bewegingen, van de sprongen en figuren; alles moet zich oplossen in de groote eenheid van het idee. Na die oefeningen toch begint pas de schepping, de vorm, de inhoud. De meening dat het ballet dan ook ontaarden zou in louter technische beheersching is volmaakt onjuist; alleen meent Pavlova zeer terecht, dat het onmogelijk is inhoud en uitdrukking aan den dans te geven, wanneer niet het lichaam in staat is absoluut alle bewegingen te beheerschen. Hoe zou het mogelijk zijn — zegt zij — dat het lichaam iedere gedachte uitdrukte, iedere inval volgde, de rythme van andere volken, andere menschen juist weergaf, wanneer het niet zeker is van alle uitdrukkingsmogelijkheden op dansgebied, wanneer het niet de taal van den dans tot in de fijnste toonen tot in het diepste geluid beheerscht. Uitdrukkingsdans, muzikale dans, bewegings-